

Beleidsaanbevelingen VRT

Gent, 04 februari 2025

Inleiding

Doof Vlaanderen is blij om te zien dat de VRT ambitieuze doelstellingen heeft vooropgesteld die worden versmolten in de nieuwe beheersovereenkomst 2026-2030. Het is belangrijk dat de VRT blijft innoveren en investeren in een medialandschap die inderdaad onderhevig is aan veranderingen in het kijkgedrag van de Vlaming. Hierbij willen wij ook graag het kijkgedrag van gebarentalige doven en slechthorenden onder de aandacht brengen: als belangenorganisatie krijgt Doof Vlaanderen signalen uit de gemeenschap dat de kijkerservaring van gebarentalige doven en slechthorenden niet optimaal is. In het kader van de NOOZO-richtlijnen wat betreft inclusie, participatie en zeggenschap wil Doof Vlaanderen graag met de VRT in dialoog gaan over hoe er beter kan ingespeeld worden op de wensen en noden van onze gemeenschap wat betreft berichtgeving van de actualiteit en tv-programma's in Vlaamse Gebarentaal.

De bovenstaande reactie is gepost op de LinkedIn¹ van de VRT als reactie op het bericht² van de VRT met betrekking tot de onderhandelingen voor de nieuwe beheersovereenkomst van 2026-2030. Doof Vlaanderen, de Vlaamse belangenorganisatie voor doven en slechthorenden, heeft de wens om dieper in te gaan op deze reactie door u, de lezer, dit document met beleidsaanbevelingen voor te stellen. In dit document gaan we dieper in op het wanneer, hoe, waarom en wat van de situatie sinds 2012 alsook bekijken we de huidige situatie. We maken u graag enkele aanbevelingen over zodat de kijkerservaring van de Vlaamse gebarentalige doven en slechthorenden wordt versterkt en verbeterd.

¹ https://nl.linkedin.com/posts/vrt_vrt-trapt-onderhandelingen-over-nieuwe-beheersovereenkomst-activity-7283065292082057216-9e33

² <https://www.vrt.be/nl/over-ons/nieuws-over-vrt/vrt-trapt-onderhandelingen-over-nieuwe-beheersovereenkomst-af-met-startnota>

Historiek

De VRT heeft in 2011 een belangrijk initiatief genomen door te willen inzetten op de toegankelijkheid in Vlaamse Gebarentaal door het aanbieden van het Journaal van 19u met Vlaamse Gebarentaal (hierna VGT genoemd). Karrewiet, het actualiteitsprogramma van Ketnet, werd ook met VGT aangeboden. De VRT koos ervoor om voor het Journaal van 19u een tolk NL-VGT in te schakelen. Dit initiatief had als doel om dove en slechthorende volwassenen en kinderen beter te informeren en een inclusieve toegang tot de actualiteit te garanderen. Doof Vlaanderen, de Adviescommissie VGT en de dovengemeenschap hebben dit initiatief erg nauw gevolgd van de start tot nu.

Doorheen de jaren zijn er door Doof Vlaanderen enkele reacties, een nota en verschillende adviezen geformuleerd met betrekking tot het beleid van de VRT en de praktische uitvoering van Het Journaal en Karrewiet met VGT. Ook de Adviescommissie VGT, die de Vlaamse overheid adviseert over alles wat te maken heeft met VGT, heeft enkele adviezen uitgebracht. Een kort overzicht van de reacties en adviezen:

2011

- Doof Vlaanderen heeft een brief³ geschreven naar de VRT om mee te geven dat men de voorkeur geeft aan dove tolken/vertalers voor alle opdrachten op nationale en regionale televisie.
- De Adviescommissie VGT heeft twee adviezen uitgebracht, een eerste advies⁴ met betrekking tot het lanceren van het idee voor de productie van televisieprogramma's in Vlaamse Gebarentaal en een tweede advies⁵ met betrekking tot de procedure en de selectie van de dove en horende tolken.

2015

- Doof Vlaanderen, de Adviescommissie VGT en het VGTC hebben in het licht van de beheersovereenkomst 2016-2020 een gezamenlijke nota⁶ opgesteld waarin het principe van NOOZO (niets over ons zonder ons) werd benadrukt en er werd ook gevraagd aan de VRT om samen te gaan kijken wat precies de wens is van de gemeenschap en hoe dit gerealiseerd kan worden.

³ De brief is niet online te lezen, maar op aanvraag kan Doof Vlaanderen een kopie bezorgen

⁴ <https://www.vlaanderen.be/cjm/nl/advies-over-vlaamse-gebarentaal-op-de-vrt-voor-de-periode-2012-2016>

⁵ <https://www.vlaanderen.be/cjm/nl/advies-over-tolken-vlaamse-gebarentaal-op-de-vrt>

⁶ <https://www.vlaanderen.be/cjm/nl/nota-over-de-vrt-beheersovereenkomst-2016-2020>

2020

- De Adviescommissie VGT heeft een advies⁷ uitgebracht naar aanleiding van de beheersovereenkomst 2021-2025. Dit advies werd sterk onderbouwd door een onafhankelijk en neutraal onderzoek uitgevoerd door de Universiteit Antwerpen.

2025

- De Adviescommissie VGT heeft een nieuw advies⁸ geschreven dat verder gaat op het elan van de vorige adviezen, met de nodige actualisering van de concrete vraag vanuit de gemeenschap.
- Doof Vlaanderen onderneemt actie: men gaat enerzijds constructief in overleg met de VRT en anderzijds wil Doof Vlaanderen de huidige problematiek ontsluiten met als doel dat de VRT en betrokken stakeholders samen met ons mee nadenken over een nieuw format van de berichtgeving van de actualiteit in VGT.

⁷ <https://www.vlaanderen.be/cjm/nl/advies-over-vrt-beheersovereenkomst-2021-2025-journaal-met-vgt>

⁸ <https://www.vlaanderen.be/cjm/nl/advies-het-kader-van-de-beheersovereenkomst-vrt-2026-2030>

Probleemanalyse

Er is al veel elektronische inkt gevloeid over dit onderwerp en anno 2025 moeten wij constateren dat de VRT de afgelopen jaren in haar beheersovereenkomsten en de praktische uitvoering ervan jammer genoeg geen rekening heeft gehouden met de reacties, nota's en adviezen van zowel Doof Vlaanderen als de Adviescommissie VGT. Wij krijgen heel veel signalen uit de gemeenschap dat de kijkerservaring van gebarentalige doven en slechthorenden op de VRT helemaal niet optimaal is. Wij stellen graag het probleem voor aan de hand van reacties en klachten die Doof Vlaanderen ontvangen heeft, een onderzoek, een bevraging en een studiedag zodoende men inzichten kan verwerven in wat er niet goed loopt en wat de wensen en noden van de gemeenschap zijn.

1. Reacties en klachten die Doof Vlaanderen bereiken

Sinds het Journaal van 19u en Karrewiet toegankelijk gemaakt werden met VGT (2012) krijgt Doof Vlaanderen regelmatig reacties en klachten vanuit de gemeenschap: zowel van de eigen personeelsleden, haar bestuur, de leden van de Algemene Vergadering, de eigen leden en de Vlaamse doven en slechthorenden die wij vertegenwoordigen. Aangezien we nu al 12 jaar verder zijn, kunnen we wel stellen dat dit er toch een heel aantal reacties zijn.

Een aantal reacties gingen over het moeilijk vinden van de getolkte uitzendingen van het Journaal van 19u en Karrewiet met VGT alsook de relatief slechte uren van de uitzendingen op de televisie. Die problemen heeft de VRT ter harte genomen en zijn met tijd en technologische evolutie opgelost met zaken zoals uitgesteld kijken, VRT Max, social media,...

Het merendeel van de reacties, die eigenlijk klachten kunnen worden genoemd omdat ze worden geuit door ontevredenheid, gingen echter over de begrijpbaarheid van het Journaal van 19u in VGT: men begrijpt de tolk NL-VGT niet of nauwelijks. Als wij doven en slechthorenden vragen op welke manier men de tolk NL-VGT niet begrijpt, dan krijgen we veeleer de volgende argumenten:

1. Het Journaal van 19u en de simultane tolk NL-VGT gaan veel te snel waardoor men niet of amper kan volgen. Er ontstaat hierdoor een vertraging bij de tolk waardoor men de beelden en het verhaal niet kunnen matchen met wat de tolk aan het vertalen is. Algemeen gezien kan men stellen dat het volgen van een journaal van 40 minuten middels een tolk eigenlijk te lang is en veel concentratie vraagt van de kijker, en dit is ook van toepassing op gesproken talen.
2. De tolk NL-VGT heeft door het hoge tempo van het Journaal van 19u moeilijk om een coherentie te vinden tussen de gebaren waardoor men de berichtgeving niet begrijpt en er

misverstanden optreden. Men vertrekt vanuit het gesproken Nederlands waardoor er ook geen goede en adequate vertaling is naar de Vlaamse Gebarentaal.

3. Veel doven en slechthorenden geven mee dat ze niet altijd voldoende kennis van de actualiteit hebben om te begrijpen waar de nieuwsitems over gaan. In vergelijking met horende mensen, die elke dag worden blootgesteld aan het nieuws via auditieve wegen (babbels met collega's, familieleden, de radio thuis of in de auto of elders,...), heeft de groep doven en slechthorenden in het algemeen minder mogelijkheden om de actualiteit op te nemen en zijn ze niet of moeilijk in staat om het huidige journaal met VGT vlot en op een aangename manier te volgen.
4. De tolk NL-VGT laat uit druk en tijdsnood bepaalde stukken weg en vertaalt ze niet. Soms zijn dat belangrijke stukken of nuances die van algemeen belang zijn en die de doelgroep gewoon niet bereiken.
5. De leden van de gemeenschap geven ook mee dat ze geen klacht indienen bij de Vlaamse Ombudsdienst omdat ze denken dat de VRT en de Vlaamse overheid dit niet ter harte zullen nemen. Onze leden hebben het gevoel ontevreden te zijn over het huidige format van de VRT en hebben ook een gevoel van onmacht jegens de Vlaamse overheid en de VRT.

2. Onderzoek Universiteit Antwerpen

In 2019 startte de Universiteit Antwerpen in opdracht van de Vlaamse overheid, Departement Cultuur, Jeugd en Media en op advies van de Adviescommissie VGT een onderzoek met als doel het huidige VGT-aanbod op de VRT te evalueren. Deze evaluatie is uitgevoerd op basis van de ervaringen en bevindingen van Vlaamse gebarentaligen, aangevuld met een analyse van buitenlandse initiatieven en aanbevelingen voor een verbeterd aanbod in VGT.

Het onderzoek⁹ met als titel *"Het journaal met of in VGT. Een evaluatieonderzoek naar het aanbod Vlaamse Gebarentaal op de VRT."* wordt gesteund door Doof Vlaanderen omdat dit een bijzonder kwalitatief onderzoek is dat de problemen waarvan sprake in punt 1 onderzoekt en staft aan de hand van diepgaande interviews.

Dit onderzoek, dat ter beschikking is gesteld op de website van de Vlaamse overheid, en zeker uw tijd waard als u deze problematiek wilt uitdiepen en beter begrijpen, bevestigt en onderlijnt alle klachten die Doof Vlaanderen de afgelopen twaalf jaar ontving. Drie andere Europese gebarentalige nieuwsuitzendingen in de schoot van de nationale zender worden ook ontleed in dit onderzoek.

⁹ <https://www.vlaanderen.be/publicaties/het-journaal-met-of-in-vgt-een-evaluatieonderzoek-naar-het-aanbod-vlaamse-gebarentaal-op-de-vrt>

3. Bevraging Deaf Journalism Europe

Deaf Journalism Europe is een uniek project, gefinancierd door de Europese Unie, waarin 6 landen aan de slag gaan om berichtgeving voor de dovengemeenschap te revolutionair en te verbeteren door de kloof in toegankelijkheid en representatie van de reguliere media te bestuderen en te dicht. In al deze landen hebben dove teams een eigen nieuwsprogramma in gebarentaal opgezet waarbij ze nieuwsberichten op een zo kwaliteitsvol mogelijke manier selecteren, analyseren en presenteren, net zoals VRT NWS dat ook doet in Vlaanderen en waarmee de inhoud van het dagelijkse Journaal van 19u wordt geproduceerd en gepresenteerd.

Dit project heeft ook een grootschalige bevraging gelanceerd over alle deelnemende gemeenschappen heen om ze te bevragen naar hun ervaringen met dit nieuw format voor berichtgeving en er wordt ook gevraagd naar de vergelijking is met de reguliere nieuwszenders. In het geval van Vlaanderen worden de nieuwsuitzendingen van VGT Nieuws en het Journaal van 19u met VGT vergeleken.

Waar het onderzoek van de Universiteit Antwerpen kwalitatieve onderzoeksmethodologieën hanteert, kan men kijken naar het Deaf Journalism Europe-rapport¹⁰ om een idee te krijgen van wat de voorkeur is van de gemeenschap. Er werden in Vlaanderen 223 respondenten bevraged, 86% van deze respondenten verkiest het format van VGT Nieuws terwijl 9% een dove tolk en 5% een horende tolk verkiest. Algemeen kan men stellen dat men VGT Nieuws verkoos boven het Journaal van 19u in VGT omdat de nieuwsvideo's in Vlaamse Gebarentaal veel beter worden begrepen door de gemeenschap.

4. Studiedag

Op 23 november 2024 organiseerde Doof Vlaanderen een studiedag met als thema "VGT Nieuws stopt?". Er waren zo'n 110 mensen aanwezig en via een live bevraging kon Doof Vlaanderen vaststellen dat 97.4% van de aanwezigen de voorkeur geeft aan een nieuw concept van berichtgeving in Vlaamse Gebarentaal die de taal-en informatienoden van dove gebarentalige volgt. Het huidige concept van de VRT met het Journaal van 19u met tolk NL-VGT is bijgevolg niet meer wenselijk.

¹⁰ https://www.deafjournalism.eu/wp-content/uploads/2025/01/survey_report_about_the_role_of_deaf_consumers_in_deaf-led_business.pdf

Beleidsaanbevelingen

Op basis van de identificatie van de noden en wensen van onze gemeenschap, bevragingen, onderzoek, een studiedag, de vergelijking met het buitenland en de vergelijking met een Vlaams gebarentalig initiatief tot inclusief maken van berichtgeving, kan Doof Vlaanderen verschillende beleidsaanbevelingen overmaken:

1. **De huidige werking van het Journaal van 19u in VGT moet herzien worden** omdat uit voorgaande duidelijk is dat het huidige format niet wenselijk is voor onze gemeenschap, en men moet afstappen van het idee van het tolken van een live-uitzending gezien dit problematisch is op vele vlakken. De Vlaamse dovengemeenschap vraagt al jaren om het huidige format te herzien, wat blijkt uit de vele adviezen en nota's die aan de Vlaamse overheid en VRT zijn verstrekt door Doof Vlaanderen en de Adviescommissie VGT.
2. **Doof Vlaanderen wil samen met de VRT een nieuw format van berichtgeving van de actualiteit in Vlaamse Gebarentaal ontwikkelen.** Er is voldoende onderzoek en bevraging waaruit we informatie en ideeën kunnen halen waarop we het nieuwe format kunnen baseren en uitvoeren. Er wordt samengewerkt met experts om de best mogelijke resultaten te halen, met in het achterhoofd houdende dat we rekening moeten houden met wat de gemeenschap wil en nodig heeft.
 1. Doof Vlaanderen stelt voor om na te denken over het aanbieden van afzonderlijke nieuwsitems in VGT, al dan niet gecombineerd met een kort journaal in VGT. Dit speelt in op het algemeen veranderende kijkgedrag van de Vlaming, waarbij men eerder afzonderlijke nieuwsitems verkiest in plaats van een lang journaal. Het is wenselijk dat dit format vertrekt vanuit een objectieve nieuwsselectie, uitgevoerd door de nieuwsredactie van de VRT. Deze nieuwsselectie wordt dan vertaald naar Vlaamse Gebarentaal en online gepubliceerd. De filmpjes worden samen gemonteerd en worden dan ter beschikking gesteld op antenne.
 2. Op basis van onderzoek, bevragingen en ervaringen is Doof Vlaanderen vragende partij om dove vertalers in te schakelen in het nieuwe format. Deze dove vertalers zijn moedertaalgebruikers en bijgevolg de geknipte mensen om nieuws over te brengen naar de Vlaamse dovengemeenschap. Sinds 2023 zijn er in Vlaanderen een aantal gecertificeerde dove tolken die een universitaire opleiding hebben genoten, en deze dove tolken bezitten bijgevolg ook de benodigde kwalificaties en competenties voor vertaalwerk.

3. Bij het uittekenen van het nieuwe format zijn de NOOZO-principes (niets over ons zonder ons) wat betreft inclusie, participatie en zeggenschap van toepassing. Doof Vlaanderen zal haar volledige medewerking verlenen om tot een format te komen die gewenst is door de gemeenschap. De VRT wint hier ook bij: als publieke zender zal ze de wensen van onze gemeenschap kunnen realiseren en bereikt ze de beoogde doelgroep van gebarentalige doven en slechthorenden.
 4. Door na te denken over een inclusief format met duiding dat is ontwikkeld op basis van de specifieke taal- en informatienoden van gebarentaligen, kunnen ook andere doelgroepen worden bereikt die baat hebben bij deze berichtgeving, door het voorzien van ondertiteling en een voice-over in het Nederlands.
 5. Doof Vlaanderen wil ook mee nadenken of het huidige format van Karrewiet herzien kan worden en ontwikkeld richting een volwaardig kinderjournaal in Vlaamse Gebarentaal. Op dit moment bestaat er geen onderzoek met betrekking tot Karrewiet, maar Doof Vlaanderen heeft reacties en suggesties ontvangen dat als het format van het Journaal met VGT wordt herzien, dit beter ook gebeurt voor Karrewiet. Dit kan voordelig zijn voor bepaalde groepen, bijvoorbeeld mensen die VGT willen leren en migranten omdat deze berichtgeving van de actualiteit voor kinderen makkelijker te volgen is voor deze groepen.
3. **Tot slot is Doof Vlaanderen vragende partij om in het licht van de herziening van het huidige format de beheersovereenkomst 2026-2030 aan te passen:**
- In de beheersovereenkomst 2021-2025 staat er het volgende: “De VRT verzorgt een journaal voor volwassenen en een kinderjournaal via open net met een tolk Vlaamse Gebarentaal. Op VRT NWS en VRT NU worden naast items getolkt door een tolk Vlaamse Gebarentaal ook afzonderlijke nieuwsitems getolkt door gebarentaligen aangeboden.
 - Doof Vlaanderen wil voor de beheersovereenkomst 2026-2030 het volgende suggereren: “De VRT verzorgt via open net, VRT NWS en VRT NU berichtgeving in Vlaamse Gebarentaal voor volwassenen en kinderen”. Deze suggestie heeft als doel dat er gelegenheid wordt gecreëerd om een geschikt format uit te werken voor berichtgeving in Vlaamse Gebarentaal voor volwassenen en kinderen.

Conclusie

Aan de hand van onze probleemanalyse is het duidelijk dat het huidige format van Het Journaal met VGT niet tegemoet komt aan de taal- en informatienoden van onze gemeenschap. Anderzijds worden de adviezen van Doof Vlaanderen en de Adviescommissie VGT al enkele beheersovereenkomsten lang naast zich gelegd door de VRT.

Met de beleidsaanbevelingen reikt Doof Vlaanderen de open hand uit naar de Vlaamse overheid en de VRT om samen te werken aan inclusieve berichtgeving in Vlaamse Gebarentaal voor volwassenen en kinderen. Er moet nagedacht worden om tot een nieuw format van berichtgeving van de actualiteit te komen dat wenselijk en nodig voor gebarentalige doven en slechthorenden. Tot slot vragen we ook om het beleid van de VRT inzake gebarentalige doven en slechthorenden aan te passen in de nieuwe beheersovereenkomst 2026-2030.

Als belangenorganisatie slaat Doof Vlaanderen de brug tussen de gemeenschap en de VRT alsook de Vlaamse overheid door inzichten en concrete aanbevelingen te delen op basis van ervaringen. Doof Vlaanderen staat steeds ter beschikking om verduidelijkingen en expertise te bieden.

Contact:

Tiina van Hoorebeke

Directeur Doof Vlaanderen

tiina.vanhoorebeke@doof.vlaanderen

Dennis Deschildre

Beleidsmedewerker Belangenbehartiging

dennis.deschildre@doof.vlaanderen

Dit advies wordt bezorgd aan:

- Cieltje Van Achter, Vlaams Minister van Brussel en Media
- Caroline Gennez, Vlaams Minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke Kansen
- Frieda Brepoels, voorzitter VRT
- Frederik Delaplace, gedelegeerd bestuurder VRT
- Karen Donders, directeur Publieke Opdracht VRT
- Griet De Craen, hoofdredacteur VRT NWS
- Dimitri Verbrugge, hoofdredacteur Journaal/NWS Live
- SARC (Strategische Adviesraad van het Beleidsdomein Cultuur, Jeugd, Sport en Media)
- NOOZO (Niets Over Ons Zonder Ons)
- Toegankelijk Vlaanderen Vlaanderen (Inter)
- Team Gelijke Kansen Vlaanderen
- Adviescommissie Vlaamse Gebarentaal
- Vlaams Gebarentaalcentrum
- Timothy Rowies, lid van de Nationale Hoge raad voor Personen met een Handicap